

SZABÓ LÁSZLÓ

HÁLA A MUNKÁÉRT
ŐSZI HÁLAADÁSI BESZÉD

„Arcod verítékével eszed kenyeredet, amíg vissza nem térsz a földbe, amiből lettél.” (1Móz 3,19a)

*„Hála legyen Istennek kimondhatatlan ajándékáért!”
(2Kor 9,15)*

Újra ősz van, amikor egész évi fáradságos munkánk eredményében a jó Isten gondviselésének látható és éltető jelei kézzelfoghatóvá válnak. Amennyiben belátjuk, hogy a termőföld pusztá létezése nem a mi alkotásunk, a Nap természet-érlelő melege nem tőlünk származik, s még az esővel sem mi szoktuk megöntözni vagy eláztatni határunkat, akkor elkerülhetetlen egy röpké hálaima elrebegése vagy a szótlán hálaérzet megszülése a teremtő és éltető Isten felé. A bibliai motóként felolvasott versek erre utalnak; bizony arcunk keserű verejtékével szerzünk magunknak megélhetést, de még ez sem kizárólag a mi érdemünk, hiszen kimondhatatlan ajándékaink: életünk, egészségünk, értelmünk, életrevalóságunk végső soron nem tőlünk származnak. Az előbb elmondottak egyházi intézményesítése az őszi hálaadás ünnepe. Ez alkalommal elmondandó beszédemet személyes vallomással kezdem.

A „miénkfajta” emberek ébren nemigen szoktak álmodozni, s még szinte éjszaka vagy hajnalban is visszafogottabban. Ennek ellenére a minap álomban egy más világban jártam. Nem mondom, hogy tündérországbán, mert kerülöm a romantikát, de mindenféleképpen más világ volt az álomban meglátogatott. Egy olyan, amelyben az emberek nem éltek céltalanul, hiszen mindenkinek megvolt az egyénre szabott hivatása, és ennek áldásos betöltése mindenkit boldogított. Abban a világban az emberek nem dolgoztak hiába, pl. azért, hogy árvíz, aszály, esős idő, továbbá négy- avagy kétlábú vad által kárát vallják egész éves igyekezetük gyümölcésének; abban a világban nem volt tekintélyelvű elnyomás vagy megalázó veszekedés, mert a nézeteltéréseket megegyezőleg oldották meg s nem erőszakkal; továbbá, olyan világ volt az, amelyben nem voltak idegnyomorító és egész jövőt tönkre tevő sikertelen felvételik, hiszen az emberek valós képességeik szerint természetszerűleg érvényesültek; a fiatalok mind tisztelték az időseket, az öregek hiteles életbölcsélete visszaáradt az ifjakra; nem volt felesleges szenvedés, az elkerülhetetlen testi-lelki fájdalmak is csak a gyógyítható elváltozásokra figyelmeztettek – éppen az egészség és a boldogság megőrzése érdekében; végül, abban a világban az emberek nem haltak meg idő előtt, főleg nem huszon-, har-

minc- avagy negyvenegynéhány éves korukban. Összefoglalva: abban a világban nem voltak megszomorodott, jótól, széptől, társaktól s a legcsekélyebb örömtől is elhagyott emberek, azért sem, mert a közösség tagjai egyéni érdekeik mellett egymás jólétére is figyeltek. Szép volt az álom, de felébredve nem kíváncsoztam vissza kereteibe, mert hitem szerint állapotait itt, a mi földi világunkban kel- lene megvalósítsuk. Vélem, hogy még sokan hasonlóképpen álmodoznak néha, ugyanis az öntudatos ember nem akar céltalanul élni, nem szándékszik sem bús, sem boldogtalan lenni, nem kíván a természetpusztulás biztos tudatával dolgozni, nem óhajt magányosan tengődni, értelmetlenül szenvedni, és dolga végezetlenül meghalni. A felsoroltak alapvető emberi igények. Ezek megvalósításától, illetve elérésétől nagyban függ boldogságunk, úgymond ezekre „tesszük fel” egész életünket, terveinket és kivitelező munkánkat ezek a szempontok határozzák meg. E célból folyt idei egész évi munkánk is, amelynek elvégezhetőségéért és eredményéért ma hálát adunk.

Visszagonolv a munkával, küszködéssel, sokszor erőnk feletti igyekezet- tel megtett útra, általánosan érvényesként mit állapíthatunk meg?... Fizikai mun- kánkra tekintve elsősorban talán azt, hogy az idei év sem volt könnyebb, mint a többi. Sok volt a munka és tennivaló, kevés vagy semmi az önfeledt pihenés, sokszor embertelen a küzdelem az elemi erőkkel. Ráadásul a kegyetlen halál sem került el jobban a falunkat, mint máskor, hanem gyakran közénk csapott, figyel- meztetve emberként viseletes korlátainkra, ha időközben elbízta volna magun- kat. Ezért De azért adjunk hálát az élet Istenének olyanokként, akiknek egészsé- ge, munkakedve és -lehetősége volt, s legalább dolgozni tudtunk. Ha a szaporodó évek nyomasztó súlyát nyögve is, ha elgyötörten és enyhén belefásulva is, azért örvendjünk, hogy jogosan visszacapott földjussunkon hajnalban suhogtak a ka- szák, vagy napközben zakatolt a kaszáló gép, ha rohanhattunk, küzdhattunk a szin- te semmiért, meglelve örökös küldetésünket: a gürcölést. Mert a mostani világ – sajnos – a földműves és állattartó embernek, s általában a tisztességes munkával foglalkozóknak, távolról sem biztosítja a megérdemelt jutalmat, s közelebről ja- vuló kilátásokkal sem kecsegtet. De velünk a remény, öröktől fogva velünk volt, s úgy fordítja az ég felé arcunkat, mint aki bizton tudja, hogy egyszer leszálnak azok a Tejúton nyargaló ösvítézek, s beállnak közénk kalákát kaszálni. Mert más ritkán jön segítségünkre. Legfeljebb a még fentebb, s ugyanakkor a szívünkben lakó: Isten. De ő hol adja, hol megvonja kézzelfogható támogatását: mindenkor reménnyel táplálva, de sokszor a hiábavalóság keservébe esni engedve.

Azonban ennyi legyen elég számunkra a méltatlankodásból, hiszen mi sem voltunk szüntelen aranyemberek, az eszményi emberi együttélés koronái vagy az istenes embertípus díszpéldányai. Nem mindig cselekedtünk az elvárt módon, sokszor úgy méltatlankodtunk, hogy nem vettük észre: nem másokkal van a baj, hanem velünk. Igenis, nemegyszer mi vagyunk azok, akik nézünk, de nem lá- tunk, vagy látunk, de nem hiszünk eléggé; álmodozunk, azonban megvalósító

akarattunk erőtlen; akarjuk a jót, de érte nem áldozunk, mert nem fogjuk fel, és főleg nem vonatkoztatjuk magunkra azt a tényt, hogy amikor az emberek boldogok, akkor mindig jók, de ha jók, akkor csak ritkán boldogok. Állandó panaszunk – a rohanó világra való hivatkozás rendjén –, hogy semmire sincs időnk. Tényleg sok esetben így van: rohanunk, belerontunk-bolondulunk a világba, nincs időnk egy percre megállni, figyelni érdemleges céljainkra, törődni egymással, közösségünkkel, vagy netán önmagunkkal, felkünkkel. Ilyenforma egyoldalú elfoglaltságunkkal hasonlatosak vagyunk ahhoz a példázatbeli emberhez, aki bekötött szemmel indult az erdőbe, veszélyesen kiszámíthatatlan úton, és túlságosan elfoglalt volt ahhoz, hogy a kendőd leoldja fejéről. Hasonlóképpen, nem szabadna állandóan az időhiányra hivatkozni, mert legtöbbször nem az idő gyorsul fel körülöttünk, hanem a mi gondolkodásunk zaklatott és életvitelünk szertelen, s ez eredményezi, hogy életünk folyásában – a külső világi és belső lelki eseményekben – gyakran csak ott vagyunk, de ténylegesen nem vagyunk jelen. Nem tudom, a most elmondottakkal hány jelenlevő ért egyet, de céloim nem is a közelfogadás, hanem a gondolatébresztés, amely által talán egy kicsit közelebb kerültünk önmagunkhoz.

Beszédem eddigi részében kulcsfogalom volt a munka. Annyira, hogy bármelyik kívülálló, a mi hit- és életfelfogásunkat nem ismerő testvérünk megkérdezhetné: hát csak ennyiből áll a mi vallásosságunk és hálaadásunk? Válaszként erre, a szokványostól kemény árnyalatokkal eltérő hitünket kérdőre vonóknak talán azt mondhatnánk, hogy szerintünk „az ember csak akkor hisz igazán a gondviselésben, ha kötelességéből semmi sem mulaszt el megtenni” (Kemény Zsigmond). Jézus is arra tanított, hogy nem az részesül Isten országa örömeiből – értsük úgy, hogy nem az él Isten országa viszonyai szerint –, aki tétlenül „uram-uramozik”, hanem aki cselekszi mennyei Atyánk akaratát. S megfordítva az előbbi állítást: amennyiben valaki cselekszi az értelmével, jóérzésével, lelkiismeretével felfogott isteni elvárásokat, ha családtagjaival, embertársaival, tágabb közösségeivel, s nem utolsósorban, önmagával szembeni kötelességeiből semmit sem mulaszt el megtenni, akkor már a maga módján hisz, és merem állítani, hogy üdvös módon hisz a gondviselésben. Még akkor is, ha nem írja fel elől-hátul magára, hogy „figyeljete, én hívő vagyok!”, és akkor is, ha nem ül tüntetően az első padosorba, vagy esetleg fáradtságában néha elfelejt imádkozni. Az ilyen emberek, ha jellemüket a másokért élés, a feltétlen jó szándék és az egyszerűség határozza meg, akkor már itt a földön részesei a magukat önként nagy hívőnek kikiáltók által elérhetetlen távolból rebesgetett mennyországnak. Azért emeltem ki az egyszerűség kívánalmát, mert az előbbieket szerintem nem az a baj, hogy teljesen vallástalannok lennénk, hanem az, amikor vallásosságunk szüntelen önelégültséghez vezet, olyan törvénytisztelővé téve minket, akik a kevésbé jókkal vagy gyengébbekkel nem tudunk együtt érezni. Tehát mai úrvacsoravételünk előtti lelkiismeretvizsgálatunk rendjén, és a néha-napi önmagunkba nézés alkalmával figyeljünk erre is.

Beszédem összefoglalásaként azt mondhatom: legyen áldott a jó Isten, aki megtartott és egész évi munkánkban megsegített. Legyen áldott, hogy olyannak teremtett minket, amilyenek nem mindig vagyunk, de bármikor lehetünk: alapjainkban (lelkünkben) véve nem rossz indulatúaknak, sőt jóra kaphatóknak, a munkától nem irtózóknak, gyakori kiszolgáltatottságunkban is életrevalóknak, bajainkban segítségért órá-találókna, néha bölcseknek, kevesebbszer szerényeknek, s így tovább. Bocsássa meg nekünk, ha néha rosszak és célszerűtlenek vagyunk, hibáinkból javítson ki lehetőleg fájdalommentesen, jövőt biztosító küzdelmünket kísérje megérdemelt áldása, és szeressen minket jobban, mint ahogy azt általában megérdemelnénk. Nézze el nekünk azt is, ha nem vagyunk mindenkor ennyire hálateltek, hanem csapásaink közepette vagy kisebb-nagyobb sikertelenségünkben úgy véljük, hogy lehajtott fejjel elaludt felettünk az ő gondviselése. Amennyiben ilyenfajta első felindultságunkban illetlen szavakkal utaltunk rá, bocsássa meg káromlásunk, és adjon lehetőséget gondolatainkat megtisztítani, és egész életvitelünkkel jobbnak lenni. Ha mindezt komolyan gondoljuk, akkor így legyen övé a hálánk és életünk, nemcsak most, az ünnepi, hanem mindörökké. Ámen.

GYÁSZ ÉS BIZALOM

EGYHÁZI BESZÉD A HALÁLRÓL

„Az Isten pedig nem a holtak Istene, hanem az élőké. Mert az ő számára mindenki él.” (Lk 20,38)

Beszédem alapgondolatából talán sejtettétek, hogy a következőkben valami nagyról, félelmetesről, az emberi képzeletben fekete-kaszás királyként megjelenő halálról lesz szó. Azt próbálom értelmünkkel hálóba fogatni, amit általában még hitünkkel is nehezen érünk fel.

Számunkra a halál érthetetlen, titokzatos dolog; róla beszélve rémisztő, szörnyű minták lebegnek a szemünk előtt, s emiatt taszító még a gondolata is. Pedig a halál – így a mi halálunk is – természetes és elkerülhetetlen, „...mert elvégzett dolog, hogy az emberek egyszer meghaljanak...” (Zsid 9,27a), a héber levél tárgyyszerű megfogalmazásával élve. Elkerülhetetlenségének tudatában, számunkra a kérdés nem úgy tevődik fel, hogy elfogadjuk-e vagy sem, hanem csak értelmezése felől, a nézőpontéből, amellyel közelítünk hozzá: hittel vagy hit nélkül, továbbá ahogyan felfogjuk: mindennek véget vető korlátként vagy nyitott kapunak, amelyen természetes az átmenet egy új, Istenhez közelebbi létformába.

E beszéd tárgyául azért választottam a halált, mert vele általában a temetések szomorú és fájdalmas alkalmával találkozunk, amikor is a gyász súlya alatt